

JAUNIMO REIKALŲ TARYBA

POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2018 m. balandžio 5 d. Nr. 6V-031.2)

Vilnius

Posėdžio pradžia: 2018 m. balandžio 5 d. 13:00

Posėdžio pirmininkas: Eitvydas Bingelis.

Posėdžio sekretorius: Juozas Meldžiukas.

Dalyvauja:

Eitvydas Bingelis (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija), Paulius Gradeckas (LR Vyriausybės kanceliarija), Tomas Lavišius (LR Ūkio ministerija), Antanas Mikalauskas (Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau - LiJOT), Tomas Pūtys (LR Švietimo ir mokslo ministerija) Aistė Ramanauskaitė (LiJOT), Deimantė Rimkutė (LiJOT), Evaldas Stankevičius (LR Kultūros ministerija), Greta Monika Tučkutė (LR Krašto apsaugos ministerija) (Priedas Nr. 1).

Elektroninėje konferencijoje dalyvauja Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos atstovai: Skaistė Aleksandravičiūtė, Lukas Audickas, Vladas, Oleinikovas.

Svečiai: Jonas Laniauskas (Jaunimo reikalų departamentas prie SADM (toliau – JRD), Juozas Meldžiukas (JRD), Siim Krispin, Estijos Respublikos ambasados Lietuvoje pirmasis sekretorius, Egidijus Kabašinskas, Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento atstovas, Viktoras Pinkevičius, Nacionalinio kibernetinio saugumo centro prie krašto apsaugos ministerijos (toliau – NKSC) atstovas, Jolanta Sakalauskienė (LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija), Nerijus Stankevičius (LR KAM ministro padėjėjas, pulkininkas leitenantas)

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl Jaunimo reikalų tarybos posėdžio darbotvarkės tvirtinimo.
2. Dėl LR balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projekto svarstymo. Estijos patirtis įgyvendinant balsavimą internetu: galimybės ir iššūkiai.
3. Dėl Nacionalinio kibernetinio saugumo centro pozicijos LR balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektui.
4. Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento pilietiškumo ugdymo skyriaus veiklos pristatymas ir galimų sąlyčio taškų su jaunimo organizacijomis paieška, stiprinant jaunimo pilietinę valią ginti savo valstybę.
5. Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plane numatyto 2.2.2. darbo „Neformaliojo švietimo plėtra, didinant jo įvairovę, prieinamumą ir gerinant kokybę“ įgyvendinimo.
6. Informacija ir kiti klausimai

1. SVARSTYTA. Jaunimo reikalų tarybos posėdžio darbotvarkės tvirtinimas.

Pristato: Eitvydas Bingelis.

Posėdžio pirmininkas E. Bingelis pristatė posėdžio darbotvarkę ir pasiūlė ją patvirtinti.

NUTARTA: Bendru sutarimu patvirtinta posėdžio darbotvarkė.

2. SVARSTYTA. Dėl LR balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projekto svarstymo. Estijos patirtis įgyvendinant balsavimą internetu: galimybės ir iššūkiai.

Pristato: Siim Krispin.

S. Krispin pristatė Estijos elektroninio balsavimo sistemą (Priedas Nr. 2). Prisijungimas prie elektroninė balsavimo sistemos Estijoje veikia keliais būtais – per personalinę asmens tapatybės kortelę (turint prie kompiuterio prijungtą kortelių skaitytuvą) arba per elektroninę bankininkystę, naudojant mobilų parašą. Buvo pristatytas balsavimo organizavimas, pagal kurį savaitę prieš balsavimą prasideda išankstinis balsavimas paštu ir internetu, kuris baigiasi 2 dienos prieš rinkimus, o rinkimų dieną galima balsuoti tik atvykstant į rinkimų apylinkes. Internetinis balsavimas nuo 2005 m. organizuotas jau 9 rinkimuose: 4 vietos savivaldos, 3 – Parlamento ir 2 – Europos Parlamento. Balsuojant internetu, asmens tapatybės kortelė įkišama į kortelių skaitytuvą, suvedamas pirmasis PIN kodas, vėliau – antrasis PIN. Yra galimybė naudoti ir QR kodą. Organizuojant elektroninį balsavimą, išlaikyti tie patys principai kaip ir dėl realaus balsavimo paštu – galima keisti savo nuomonę, rinkimų dieną ateinant į apylinkę ir balsas atiduotas rinkimų dieną bus laikomas galutiniu. Balsuojant elektroniniu būdu galima balsuoti iš bet kurio kompiuterio. Elektroninė sistema yra sugretinta su Gyventojų registro duomenimis. Skaičiuojant balsus, balsų slaptumas užtikrinamas tuo, kad kiekvienas Estijos Vyriausiosios rinkimų komisijos narys turi šifro raktą. Konfidencialūs balsavimo duomenys matomi tik tada, kai visi VRK nariai prisijungia prie sistemos ir suveda savo šifro raktus. Visas šis ir balsų skaičiavimo procesas yra stebimi stebėtojų, filmuojami. Stebėtojai prieš tai yra apmokomi.

Stebint dalyvaujančių elektroniniuose balsavimuose skaičių, galima įžvelgti tendenciją, kad elektroninis balsavimas nuolat populiarėja. Jei pirmuose rinkimuose kai buvo įvestas el.balsavimas, jame dalyvavo vos keli proc. balsavusių, tai 2016 m. rinkimuose dalyvavo ~179 tūkst. balsavimo teisę turinčių rinkėjų, o 2017 m. rinkimuose – 187 tūkst, arba 31,7 proc. visų rinkimuose dalyvavusių. Asmenų naudojančių mobilų ID (mobilų parašą) skaičius išaugo nuo 12 iki 24 proc. 90 proc. balsavusių užsienyje Estijos piliečių naudojami internetiniu balsavimu.

Šimtaprocentinį saugumą vargu ar galima užtikrinti, pirmiausia kalbant apie grėsmes, kylančias individualių piliečių saugumui (įsilaužimo į jų kompiuterius ir t.t.). Grėsmė visada lieka, kuri priklauso nuo vartotojo elgsenos virtualioje erdvėje ir valstybės galimybės kažką reguliuoti ar keisti visada yra ribotos. Kalbant apie valstybės kontroliuojamą el.balsavimo sistemą, pažymėtina, kad joje nėra jokių paslaugų, kurias kontroliuotų ar prie jų priėjimą turėtų trečiosios šalys.

Kalbant apie pasitikėjimą balsavimu jis yra didelis. Tyrimų duomenimis, daugelis pirmą kartą balsavusių internetu, naudoja šį balsavimo būdą ir toliau. Iki šiol Estijoje nebuvo stipresnių bandymų įsilaužti ir paveikti elektroninį balsavimą.

P. Gradeckas – ar rinkėjų, naudojančių elektroninį balsavimą skaičiaus sumažėjimą apie 2008 m. galima būtų sieti su 2007 – 2008 m. prieš Estiją vykdytomis kibernetinėmis atakomis?

S. Krispin: Tiesioginio ryšio tarp naudojusių elektroninį balsavimą skaičiaus ir kibernetinių atakų nenustatyta.

D. Rimkutė (?) Ar buvo bandymai įsilaužti į balsavimo duomenų bazes?

S. Krispin: Ne, nebuvo.

J. Sakalauskiene: kaip jaunimas naudojasi internetiniu balsavimu? Ar jie yra aktyvūs šios sistemos naudotojai?

S. Krispin: Ne, žvelgiant į vartotojus, negalima būtų jaunimo išskirti kaip aktyvios vartotojų grupės.

T. Lavišius: kiek kainuoja elektroninė balsavimo sistema?

S. Krispin: Sudėtinga atsakyti kiek kainuoja el.balsavimo sistema, nes reikėtų išsamaus skaičiavimo, į kurį reikėtų įtraukti susijusių su sistema programų administravimą, atnaujinimą.

NUTARTA: Informacija Estijos patirtį įgyvendinant balsavimą internetu, galimybes ir iššūkius išklaudyta.

3. SVARSTYTA. Dėl Nacionalinio kibernetinio saugumo centro pozicijos LR balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektui.

Pristato: V. Pinkevičius

Pristatydamas NKSC poziciją (Priedas Nr. 3), V. Pinkevičius akcentavo, kad kibernetinių atakų skaičius Lietuvoje kasmet yra nuolat augantis. Kibernetinėms atakoms priskiriami ir apgaulingi laišakai, ir kitokie bandymai, kurių tikslas išvilioti pinigus ar asmeninę informaciją iš asmenų, bet yra ir rimtų incidentų – bandymų įsilaužti į įmonių ir įstaigų interneto svetaines, duomenų bazes, vogti konfidencialius duomenis arba ddos atakos. Ir tokios grėsmės vis didėja vystantis internetinėms technologijoms, kada gyventojų supratimas ir išmanymas apie technologijas nedidėja tokia pat aritmetine progresija.

Įvertinant pasaulio, Lietuvos ir kaimyninių valstybių ekonominę, politinę ir karinę situaciją, reikia suprasti, kad mes, kaip valstybė ir valstybinis aparatas esam tikrai įdomūs kaip taikynys ir neturėtumėm jaustis saugūs.

D. Rimkutė: ką reikėtų padaryti siekiant išvengti grėsmių?

V. Pinkevičius: priimti sprendimus, užtikrinančius saugumą.

P. Gradeckas: gal kartais mums priimti sprendimus trukdo mūsų perfekcionistinis noras turėti 100 proc. augumą, kada jis sunkiai įmanomas?

D.Rimkutė: Pasak Estijos atstovo, nebuvo rimtesnių bandymų įsilaužti į Estijos elektroninę balsavimo sistemą. O kuo Lietuva skirtųsi nuo Estijos jei mes grėsmes pas mus kuriamai sistemai vertiname labai rimtai?

P. Gradeckas: estai naudoja dviejų PIN sistemą.

V. Oleinikovas: koks yra kibernetinių atakų skaičius Lietuvoje ir pvz. Estijoje?

V. Pinkevičius: Sudėtinga atsakyti, kadangi visos valstybės skirtingai interpretuoja kibernetines atakas ir jas fiksuoja Antra, kartais tai tikrai nėra vieša ir skelbiama informacija. Todėl sudėtinga gauti tokius duomenis, kuriuos būtų galima palyginti.

P. Gradeckas: galbūt problema mūsų mentalitete? Kai 2011 m. Estijoje atsirado ekspertas, publikavęs darbą, kuriame įrodinėjo, kad estų sistema lengvai nulaužiama, estai tyliai ramiai koncentravosi į spragų sutvarkymą. Pas mus tuo tarpu analogiškoje situacijoje pirmiausia keliamas triukšmas, ieškoma kaltų ir žiūrima ką atleisti iš pareigų, o ne bandoma spręsti problemą.

E. Bingelis: ar bus galima gauti prezentaciją?

V. Pinkevičius: taip, galime ją atsiųsti.

NUTARTA: Nacionalinio kibernetinio saugumo centro pozicija LR balsavimo internetu sistemos sukūrimo ir įgyvendinimo įstatymo projektui išklaudyta.

4. SVARSTYTA. Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento pilietiškumo ugdymo skyriaus veiklos pristatymas ir galimų sąlyčio taškų su jaunimo organizacijomis paieška, stiprinant jaunimo pilietinę valią ginti savo valstybę.

Pristato Egidijus Kabašinskas.

E. Kabašinskas pristato Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento (toliau – SKD) parengtą pranešimą (Priedas Nr. 5). Pranešėjas pažymi, kad visuomenės apklausos rodo, kad žmonių nusiteikimas ginti savo valstybę yra stiprus ir stiprėjantis. Problema, kad daugelis žmonių nežino kaip realizuoti tą savo nuostatą. Tuo tarpu ginti savo valstybę yra ne tik pareiga, bet ir teisė. Viešojoje erdvėje ir sąmoningai platinamos tam tikros idėjos – nusivylimo skatinimas valstybe ir valdžios institucijomis, mintimi, kad Lietuva yra maža ir neapginama. SKD kelia keletą tikslų – visų pirma, ugdyti supratimą visuomenėje ir jaunimo tarpe, kad Lietuva tikrai yra apginama, skatinti pasitikėjimą Lietuvos kariuomene (toliau – LK). Vienu iš didžiausių prioritetų yra istorinės atminties ugdymas – pirmiausia apie tarpukarį, pokario rezistenciją. LK organizuoja stovyklas, yra pilotinių projektų, atlieka visuomenės apklausas. Yra renginiai skirti informacinės erdvės angažavimui.

A. Mikalauskas: Ar SKD bendradarbiauja su KAM Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentais?

E. Kabašinskas: Taip, tikrai bendradarbiaujame ir keičiamės informacija.

A. Mikalauskas: Ar jaunimo organizacijoms reikėtų bendradarbiauti su KAM ir LK, ar tik su KAM ar tik su LK?

E. Kabašinskas: gerai būtų, jei būtų bendradarbiaujama su abejomis institucijomis, nes jos abi turi skirtingų priemonių. KAM iš esmės valdo finansinius išteklius, LK – materialinius ir abi įstaigos gali kažkuo savaip prisidėti prie jaunimo projektų ir renginių. LK sau kelia tikslą dirbti su jaunimo informavimu, požiūriu, vertybių ugdymu.

P. Gradeckas: Ar LK skirtingai žiūri ir dirba su Lietuvos jaunimu ir užsienyje gyvenančiais jaunais lietuviais? Izraelio praktika rodo, kad didžiausią karinį Izraelio potencialą sukūrė būtent emigrantai.

E. Kabašinskas: yra analizuojama, galvojama apie perspektyvas, tačiau šiuo metu didžiausias SKD dėmesys skiriamas Lietuvos jaunimui. Be jokios abejonės sutinkame, kad reikia dirbti ir su užsienio lietuviais.

E. Bingelis: galbūt LK galėtų parengti ir atsiųsti informaciją, kurią būtų galima paskleisti jaunimo ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms, savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriams, vaikų dienos centrums dėl bendradarbiavimo per JRD ir SADM kanalus? Jei LK duotų tekstus, tą būtų galima padaryti.

T. Pūtys: Jei būtų tokia informacija, ŠMM tikrai galėtų ją persiųsti stovyklų organizatoriams, kadangi ŠMM finansuoja vaikų/moksleivių vasaros poilsio stovyklų projektus.

E. Kabašinskas: gerai, mes tokią informaciją parengsime ir atsiųsime.

G. M. Tučkutė: būtų gerai, jei LK planuodama veiklas paieškotų sinergijos su šauliais.

V. Oleinikovas: ar yra kokia nors strategija ar aiškūs planai dėl darbo su užsienio lietuvių jaunimu?

E. Kabašinskas: jei žinotume, kas yra aktualu užsienio lietuvių jaunimui, galėtume kažką pažadėti, pasiūlyti ar įsipareigoti. Reikia pirmiausia užmegzti ryšius ir suvokti jų situaciją.

NUTARTA: Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento pilietiškumo ugdymo skyriaus veiklos pristatymas ir papildoma informacija išklaudyta.

5. SVARSTYTA. Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių plane numatyto 2.2.2. darbo „Neformaliojo švietimo plėtra, didinant jo įvairovę, prieinamumą ir gerinant kokybę“ įgyvendinimo.

Pristato T. Pūtys.

T. Pūtys pristato ŠMM veiksmus, užtikrinančius neformaliojo švietimo plėtrą, didinant jo įvairovę, prieinamumą ir gerinant kokybę (Priedas Nr. 5). Akcentuojama, kad ŠMM numato investicijas keliomis kryptimis: į neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) veiklas, į erdvių, kuriose vykdomos neformaliojo švietimo veiklos modernizavimą ir į STEAM centrų kūrimą Lietuvos apskrityse. NVŠ yra savivaldybės funkcija, kiekvienoje savivaldybėje veikia nemažai būrelių, kitas klausimas – kokia jų dalis yra inovatyvūs, pasiūlantys įdomias veiklas vaikams ir jaunimui. ŠMM yra išsikėlusį tikslą padidinti NVŠ veiklų finansavimą nuo 9 mln. Eur iki 19 mln. Eur ir užtikrinti 45 proc. vaikų dalyvavimą NVŠ veiklose. Kalbant apie NVŠ paslaugų teikėjus, tik 10 proc. jų – valstybės ir savivaldybių biudžetinės įstaigos, kurios savo ruožtu pasiima tik 4 proc. NVŠ lėšų, o tos lėšos eina daugiau ne būreliams, bet projektams ir renginiams. 2018 m. ŠMM rengia NVŠ projektų konkursą, kurio biudžetas – 150 tūkst. Eur, ir jame dalyvauja daugiausia NVO.

Dar viena veikla, kuriai ŠMM skiria didelį dėmesį ir bendradarbiauja su Kultūros ministerija – mokinio kortelės susiejimas su kultūros pasu. Atsisakyta minties rengti atskirą projektą, dirbama bendrai.

Numatytos investicijos į neformaliojo švietimo erdvių modernizavimą - ~ 16 mln. Eur, valstybinių ir nevalstybinių mokyklų modernizavimą - ~1,448 mln. Eur, valstybinių vaikų vasaros poilsio stovyklų renovavimą - ~3,37 mln. Eur.

Švietimo kokybės užtikrinimo mechanizmo sukūrimui ir įgyvendinimui yra atrinktos 6 savivaldybės. Suplanuotas STEAM centrų tinklas.

A. Mikalauskas: kodėl didinami yra sanitarijos ir higienos reikalavimai, kurie apriboja tiek skautų, tiek kitų jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų galimybes organizuoti renginius (ir maitinimą jų metu) lauko sąlygomis?

T. Pūtys: ŠMM šiuo klausimu neturi informacijos, teko girdėti, kad reikalavimai kaip tik sumažinti. Reikia papildomos informacijos šiuo klausimu.

NUTARTA: Švietimo ir mokslo ministerijos pranešimas apie ŠMM veiklas, užtikrinančias Neformaliojo švietimo plėtrą, jo įvairovės, prieinamumo didinimą ir kokybės gerinimą išklaustas.

6. SVARSTYTA. Informacija ir kiti klausimai

Pranešėjas J.Meldžiukas

J.Meldžiukas informuoja, kad gautas Valstybės saugumo departamento laiškas dėl elektroninės balsavimo sistemos, kuriuo VSD pažymi kad išreikš savo poziciją tada, kai matys siūlomą konkretų sistemos modelį. Informuota, kad kitame JRT posėdyje planuoja dalyvauti Sveikatos apsaugos ministerija

J.Meldžiukas klausia, kada planuoti kitą JRD posėdį. E. Bingelis siūlo kaip ir visada suplanuoti posėdžio datą per Doodle apklausą siūlant įvairius datų variantus nuo gegužės vidurio iki pabaigos.

NUTARTA: Bendru sutarimu nutarta suplanuoti posėdžio datą per Doodle apklausą siūlant įvairius datų variantus nuo gegužės vidurio iki pabaigos.

Posėdžio pirmininkas

Eitvydas Bingelis

Posėdžio sekretorius

Juozas Meldžiukas

